

MEMÒRIA DE LA SECCIÓ HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, donant compte dels treballs fets durant l'any 1930.

ANCAT el parèntesi que circumstàncies adverses havien obert en la història de les activitats de l'INSTITUT, activitats, però, mai suspeses, avui ens és grat poder-nos adreçar a les Corporacions barcelonines, la Diputació i l'Ajuntament, restablint així una antiga habitud i un vell deure de reconeixença. Gràcies a la munificència d'aquestes corporacions en la nova fase de vida en què acaben d'entrar, està en vies d'esdevenir realitat allò que fins avui no havia passat d'ésser un bell somni, cada cop més esfumat en aquests darrers anys: el trasllat de l'INSTITUT amb la BIBLIOTECA DE CATALUNYA al vell edifici de Santa Creu. Cal esperar que la Comissió Mixta formada per regidors i diputats (entre aquests els Membres de la Secció Srs. Puig i Cadafalch, i Valls i Taberner), que entenen en aquest afer, arribarà aviat a una conclusió la qual sembla dibuixar-se en els següents termes: *a)* Cessió, per part del Municipi, de l'Hospital i Casa de Convalescència, el primer per a estatge de la Biblioteca i el segon com a seu de l'INSTITUT; *b)* restauració dels edificis sota la direcció de tècnics municipals i a despeses de la Diputació; *c)* la Diputació instal·laria i sostindria en locals cedits per l'Ajuntament, biblioteques populars, una per a cada districte de la ciutat; *d)* l'INSTITUT s'obligaria a cedir en dipòsit als Museus de la ciutat els materials resultat de les seves excavacions i estudis, així com a dipositar a la BIBLIOTECA DE CATALUNYA, els llibres rebuts per l'intercanvi de publicacions.

No menys satisfactori és el fet d'haver estat reintegrats a l'INSTITUT els diversos serveis que depenien d'ell en un sentit o altre i dels quals s'havia incautat la Diputació passada. En conseqüència han tornat a la categoria de dependència de la Secció, els serveis d'Excavacions i el de Conservació i Catalogació de Monuments, els quals, fora del control de l'INSTITUT, no responien a l'objecte per què foren creats, per desviació en les seves funcions unes vegades i per ineficàcia moltes d'altres. De la mateixa manera, els serveis cartogràfics de la Diputació han estat traspassats també a la Secció Històrico-Arqueològica, en qualitat de dependència d'ella, tot respectant els drets adquirits pel personal existent.

Les bones relacions reinstaurades amb la Diputació de Barcelona s'han manifestat així mateix en diverses comandes que aquesta entitat ha encarregat a l'INSTITUT, alhora que en reconeixia la seva completa autonomia. I és així, per exemple, com la Secció Històrico-Arqueològica a instància d'aquella Corporació

pública, delegava al Secretari que sotscriu perquè formés part de la Comissió que ha d'informar respecte les obres i modificacions que s'han fet en el palau de la Generalitat durant els darrers temps, en detriment de la dignitat i bellesa de l'edifici. De la mateixa manera la Secció ha intervingut en la reorganització de la Junta de Museus, encara en un examen d'expedients dels aspirants a beques ofertes per la Diputació a estudiants universitaris, la Secció intervenia i acordava proposar la Srta. Concepció Casanova per estudiar a Oxford.

Tot just començats els treballs necessaris per reorganitzar els serveis reintegrats a l'INSTITUT, la Secció ha pogut atendre a necessitats urgents, entre altres l'apuntament del claustre de Sant Cugat del Vallès, les obres de reparació del qual començaran tot seguit. També ha calgut preocupar-se de les restauracions de l'església de Masquefa, de la de Barberà i de la de Marquet. D'altra banda era imprescindible donar nou impuls a la Catalogació de Monuments, per a la qual cosa s'ha destinat una quantitat per adquirir bon nombre de fotografies amb què cal comptar de necessitat. D'altra banda ha continuat l'estudi de les pintures de Sant Miquel de Terrassa, alhora que se'n descobrien d'altres a Sant Miquel de Cruïlles, possiblement del segle XI.

Quant al servei d'excavacions el Sr. Josep de C. Serra Ràfols, encarregat de la redacció del fascicle de la *Forma Conventus Tarraconensis*, que comprendrà la zona Blanda-Gerunda, ha començat treballs d'estudi a Girona: aquests tenen per objecte el recull de tota mena de dades de l'època romana i possiblement d'èpoques més velles. Fins ara s'han fet cates al peu de les muralles i en diversos indrets de la ciutat vella, amb la troballa de l'aparell dit ciclòpic i amb fragments exclusivament romans o de temps posteriors. La Secció ha de fer constar amb agraïment la cooperació eficaç en aquests treballs del Sr. Subias, en la seva qualitat de cap dels serveis culturals de la Diputació gironina.

Informat l'INSTITUT del perill que corrien els mosaics romans de Tossa la Secció ha interessat de la Diputació de Girona per mitjà del mateix senyor Subias, que es portin a terme les gestions i treballs pertinents, perquè siguin salvats aquells paviments.

En les actes de la Secció consten altres diverses troballes fetes durant l'any i que han sol·licitat l'atenció del servei d'excavacions. Tals són les següents: a Tàrrega, descobertes de restes ibèrics; a Sant Llorenç de Munt (Cova de Singanya) ceràmica eneolítica, i troballes de caràcter visigòtic; a Calella una construcció de conducció d'aigües d'època romana; a Ripollet, sepulcres del tipus dels de Vilassar. Les excavacions de la gran necròpolis cristiana de Tarragona no han deixat tampoc d'interessar a la Secció que n'ha seguit les diverses etapes i sobre les quals s'ocuparà ampliament en el pròxim ANUARI.

La Secció Històrico-Arqueològica s'ha preocupat de la redacció de l'índex toponomàstic de les fulles del Mapa de Catalunya, tant de les ja publicades com de les que continui publicant el servei cartogràfic. Per a la redacció susdita s'ha posat d'acord amb la Filològica i alguns estudiosos especialitzats en geografia i toponímia. Darrerament ha estat discutit un projecte de cèdules de l'índex.

Durant aquest any ha continuat l'estampació de diverses obres començades a imprimir en anys anteriors. De *La Geografia i els orígens del primer art romànic*, podem dir que virtualment està impresa del tot, car no falta més que acabar de tirar els mapes que acompanyen aquest tercer volum de les *Memòries* de la Secció. Avança més lentament el segon volum d'aquesta col·lecció, això és, l'obra del Sr. Abadal, sobre els diplomes carolingis: el fet d'haver-se'n començat l'estampació abans que la del llibre esmentat del President de la Secció, fa que tingui un número d'ordre anterior dintre les *Memòries*. També segueix imprimint-se el volum del Sr. Massó Torrents, de *Repertori de la literatura catalana antiga* i està força avançada així mateix l'estampació del primer volum de la sèrie d'*Arqueologia i Art ibèrics*, degut al Sr. Bosch i Gimpera.

Pròxim a aparèixer l'ANUARI corresponent als anys 1921-1927, la Secció ha començat a ordenar els materials per al volum successiu. S'ha estudiat així mateix la possibilitat de continuar la sèrie de Pintures Murals i de fer la segona edició d'alguna de les obres que estan exhaurides; com també s'està preparant, segons dèiem abans, el segon fascicle de la *Forma Conventus Tarraconensis*.

La vida internacional de la Secció durant l'any 1930, ha estat força intensa. Ha continuat la seva col·laboració en els treballs de la Unió Acadèmica Internacional: a l'Assemblea d'enguany celebrada a Brussel·les el mes de maig, ha dut la representació de l'INSTITUT el Sr. Nicolau d'Olwer, i no hi ha pogut assistir per malaltia el nostre company de Secció Sr. Alòs. De la mateixa manera cal assenyalar la participació a les activitats del Comitè Internacional de Ciències, que ha celebrat la seva quarta assemblea general a Cambridge, Londres i Oxford. En ella prengué part junt amb el Sr. Ll. Nicolau d'Olwer, el Sr. Valls i Taberner, que hi fou designat per formar part de la Comissió d'Arxius. El pas del nostre col·lega de la Secció Històrica per Londres, fou aprofitat per fer al British Museum algunes recerques que donaren per resultat la troballa de documents catalans anteriors a l'any 1000, els quals venen a enriquir la sèrie d'aquestes velles escriptures que la Secció, ja entrada en vida normal, estudia novament i prepara per donar a l'estampa un cop la penosa recerca sigui enllestida.

La Secció Històrico-Arqueològica, ha pres part encara en altres reunions internacionals. En el cinquè Congrés Internacional d'Arqueologia d'Alger, al mes d'abril, hi assistí el seu President, el qual presidí una de les seccions del Congrés. També hi assistiren els Srs. Bosch Gimpera i Serra-Ràfols, del nostre servei d'excavacions. En el XIIe Congrés Internacional d'Història de l'Art, tingut a Brussel·les al mes de setembre, el mateix President de la Secció va concórrer amb una comunicació sobre el Primer Art romànic a Bèlgica. En altra assemblea similar, això és el III Congrés d'estudis bizantins, d'Atenes, prengué part el President de la Secció, el qual amb el Sr. Nicolau d'Olwer, de la Filològica, dugué la representació de l'INSTITUT. El primer presentà una comunicació sobre «Les Iconostasis i els retaules catalans»; el segon una altra sobre «Epigrafia d'Egina». El Congrés celebrat pel mes d'octubre havia estat precedit per un viatge d'estudi, del Sr. Puig i Cadafalch amb altres congressistes, a Constantinoble, a Brusa, al Mont Athos, Salònica, i Monestirs del Meteors, etc.

D'altra banda la Secció s'adherí al Congrés Arqueològic de França, reunit a Orleans aquest juny, i al XXVIIIe Congrés de la Federació Històrico-Arqueològica de Bèlgica, tingut a Anvers per l'agost. També la Secció s'ha adherit a l'homenatge que la Universitat de Varsòvia, ha dedicat al Prof. T. Zielinski, en commemoració del 50.e aniversari del seu doctorat, i al del bizantinòleg francès Ch. Diehl, al qual han estat oferts dos volums de miscel·lània amb col·laboració del President de la Secció.

Relacions cordials de convivència científica, són entre altres les sostingudes amb Mons. Mercati prefecte de la Biblioteca Vaticana i amb l'historiador anglès de la Grècia medieval, W. Miller, que s'han interessat per diversos episodis de la història catalana; amb Prof. T. Mankowski, de Lwow (Polònia) i amb M. Pouisot, que han demanat dades sobre l'antiga arquitectura civil catalana; així com ens és satisfactori de constatar que en diverses publicacions aparegudes durant aquest any, tals com la de M. Bréhier *L'Art en France dès invasions barbares à l'époque romane*, la del director del Museu del Trocadéro, Prof. Deschamps, de continuació dels textos referents a la Història de l'Arquitectura (continuació de l'obra coneguda de Mortet), la del Prof. Neuss, de Bonn, sobre un manuscrit del Beatus de Torino (que ell creu de mà catalana), són aprofitades aportacions que la Secció Històrico-Arqueològica, ha fet a la ciència mitjantçant les seves publicacions.

Durant aquest any ha passat un temps entre nosaltres, un conciudadà resident fa algun temps als Estats Units, el Sr. P. Bach i Rita, vingut per preparar una tesi doctoral que presentarà a la Universitat de Nova York, amb el títol: *The Works of Pere Torroella (A catalan Writer of the Fifteenth century)*. Consignem el fet com un nou cas d'expandiment de les nostres lletres a l'estranger. D'aquell mateix país, rebíem l'ofertament de la *Mediaeval Academy of America*, a l'INSTITUT per formar-ne part alguns medievalistes catalans.

La Secció s'ha vist honrada amb visites de diverses personalitats científiques estrangeres, de les quals hem sentit paraules d'elogi i d'encoratjament per l'obra que l'INSTITUT ha acomplert fins avui, àdhuc en èpoques difícils. Entre altres ens cal esmentar sobre tot les visites del professor de la Sorbona, Henri Focillon, que en una sessió de l'INSTITUT, féu una comunicació relativa a alguns aspectes de l'escultura romànica, la del Prof. Helmut Schlunk, vingut per a estudiar l'art decoratiu visigòtic i la del professor de Berlin Bodo Ebhardt, que ha estat entre nosaltres per l'estudi dels castells antics.

A canvi de noves amistats, la Secció ha de lamentar la pèrdua d'altres il·lustres homes de ciència, amb els quals l'INSTITUT se sentia íntimament lligat: Josep Anglade, el conegut provençalista col·laborador de l'INSTITUT, traspassat a Tolosa, on era professor a la Universitat; Maurice Prou, l'il·lustre director que fou de l'Escola de Cartes, historiador de renom universal; Pere Vidal, l'historiador del Rosselló; Pio Rajna, el gran romanista italià; Francesco La Mantia, jurista doctíssim que havia mantingut relacions amb algun dels nostres col·legues.

No podem acabar aquesta *Memòria* sense fer constar amb agraïment el nom de les persones que durant aquests ultims anys han contribuït al sosteniment de l'INSTITUT: Rafael Patxot i Jubert, Francesc Cambó, Josep Garí Gimeno, Joan Giro-

na, Francesc Tusquets, Joan Ventosa i Calvell, Lluís Sedó, Marquès de Camps, Baró d'Esponellà, Josep M.ª Blanc, August Casarramona, Santiago Soler Puigdollers, Josep Barbey, Jaume Carner, Josep Suñol, Emili Carles-Tolrà, Amadeu Hurtado, Josep Espona, Raimond d'Abadal, senyores Teresa Amatller, Mercè Garí i Maria Guarro, Salvador Casacuberta, Eusebi Bertrand, Santiago Gubern, Eduard Recasens, Ramon d'Abadal i Vinyals, Baró de Güell, Lluís Duran i Ventosa, Josep Creixell, Gustau Gili, Lluís Jover, Pere Sacrest Dusol, Josep Bertran i Musitu, Ricard de Campmany, Joan Bertran i Coma, i Joan Soliguer.

Barcelona, 31 de desembre de 1930. — El President, J. PUIG I CADAVALCH. — El Secretari, FRANCESC MARTORELL.